

Araştırma Makalesi/ Research Article

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumları ve Yaşam Değerleri Arasındaki İlişki

Relationship between Life Values and Gender Roles Attitudes of University Students

Nülüfer Erbil¹

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 24/09/2018 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 22/04/2019

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online** 25/04/2019

ÖZET

Amaç: Bu çalışma üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine tutumları ile yaşam değerleri arasındaki ilişkiyi ve etkili faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 444 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örnekleme, 306 hemşirelik öğrencisi alındı. Araştırmanın verileri, kişisel soru formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ve Yaşam Değerleri Ölçeği (YDÖ) ile toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin %73.5'i kız, %31'i ikinci sınıftaydı. Aileyi etkileyen kararlarda öğrencilerin %85.9'unun fikirlerinin alındığı, öğrencilerin %96.4'ünün kararlarının ailede önemsendiği saptandı. TCRTÖ puan ortalaması 140.12±19.97 ve YDÖ puan ortalaması 60.16±9.17 bulundu. TCRTÖ ve tüm alt boyutlarının puanları ile YDÖ puan ortalamalarının kız öğrencilerde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu (p=0.000). Öğrencinin öğrenim gördüğü sınıf ilerledikçe, toplumsal cinsiyet rol tutumu kadın cinsiyet rolü alt boyut puanının arttığı ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlendi (p=0.014). Yaşam değerleri ölçeği ve TCRTÖ alt boyutları olan "eşitlikçi cinsiyet rolü", "evlilikte cinsiyet rolü", "geleneksel cinsiyet rolü" ve "erkek cinsiyet rolü" arasında pozitif yönde önemli ilişkiler bulundu.

Sonuç: Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile yaşam değerleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulundu. Kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumunun erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi ve yaşam değerlerinin ise erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu bulundu. Öğrencilere toplumsal cinsiyet rolü ve yaşam değerleri üzerine eğitimin sürdürülmesi önerilir.

Anahtar kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolü, yaşam değerleri, üniversite öğrencisi, nursing.

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the relationship between gender roles attitudes and life values of university students.

Methods: The population of the study carried out 444 students studying in the nursing department of a university in the Black Sea region. 306 volunteer nursing students were included in the study. The data of the study were collected by questionnaire, the Gender Roles Attitude Scale (GRAS) and the Life Values Scale (LVS).

Results: Most of the students (73.5%) were female, 31% of them were in the secondgrade. It was found that 85.9% of the students were taken decisions of the family, 96.4% of them were concerned about their own decisions in the family. The mean score of total GRAS was 140.12 ± 19.97. The mean score of the LVS was 60.16 ± 9.17. GRAS and all subscales with LVS were higher in female students than male students and the differences were statistically significant (p=0.000). As the class of students progressed, the female gender role subscale scores increased and the difference was statistically significant (p=0.014). There were significant positive correlations between LVS and GRAS and its subscales "egalitarian gender role", "gender role in marriage", "traditional gender role" and "male gender role".

Conclusion: There was a significant positive correlation between gender role attitudes and life values of students. It was found out that the gender role of female students was more egalitarian than male students and their living values were higher than male students. It is recommended to continue education on on gender roles and life values.

Keywords: Gender role, life values, university student, nursing.

ORCID ID of the author: 0000-0003-3586-6237

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Prof. Dr. Nülüfer ERBİL, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 52200 Ordu, Türkiye

e-posta/e-mail: nerbil@odu.edu.tr, nuluferebil@gmail.com

Bu çalışma 23-24 Mart 2018 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan I. Uluslararası II. Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Erbil N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine tutumları ve yaşam değerleri arasındaki ilişki. Ordu University Journal of Nursing Studies, 2(1), 33-45

Giriş

Biyolojik bir kavram olan cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri ve farklılıkları gösterirken (Öngen ve Aytaç, 2013); toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin sosyal ve kültürel olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını, konumunu, toplumun bireyi nasıl algıladığı ve beklentilerini ifade etmektedir (Akın ve Demirel, 2003).

Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıkları değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili değerler, kalıp yargılar, roller ve beklentileri içermektedir (Öngen ve Aytaç, 2013). Toplumsal cinsiyetin, cinsiyet özellikleri ve cinsiyet rolleri olmak üzere iki farklı yönü vardır. Cinsiyet özellikleri kalıp yargıları, bir cinsiyeti diğer cinsiyete oranla daha fazla veya daha az nitelediğine inanılan psikolojik özelliklerdir ve kuşaktan kuşağa geçen kalıp yargılardır. Toplum tarafından kadınların ve erkeklerin sahip oldukları düşünülen kişilik özellikleri genel olarak kadınsı ve erkeksi özellikler olarak gruplanmakta; kadınların duyarlı, sıcak, ilgili, şefkatli gibi özelliklere sahip oldukları, erkeklerin de bağımsız, güçlü, baskın gibi özelliklere sahip oldukları kabul edilmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal cinsiyet rolleri ise, toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmelerini beklediği cinsiyetle ilgili beklentiler sonucu ortaya çıkar. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkekler için uygun görünen kişilik eğilimleri, davranış, duygular, duruş ve beden dilini de içeren kültürel olarak belirlenmiş, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilmesini içeren rollerdir (Dökmen, 2010; Kılıç ve Eyüp, 2011).

Toplumsal cinsiyet algısı, kadın ve erkeklerin yaşama katılım biçimi, oranı, temsili ve görünürlüğü yanında, aile, evlilik, sosyal yaşam, eğitim ve meslek seçiminde önemli rol oynar (Öngen ve Aytaç, 2013; Akın ve Demirel, 2003).

Toplumda kadının statüsüne yönelik yaşanan eşitsizliklerin temelinde, toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının etkisi vardır. Bu

durum, toplumda kadınların her alandaki insan haklarından, erkeklerle eşit oranda yararlanmalarını engellemektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Yapılan çalışmalarda öğrencilerin cinsiyet rolleri konusunda geleneksel rolleri benimsediği (Keith ve Jacqueline, 2002), erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirtilmektedir (Aşılı, 2001; Vefikuluçay ve ark., 2007; Güvenç, 1996).

İnsanların inançlarının, tutumlarının ve davranışlarının temel öğelerinden biri de değerlerdir. Değerler, bireye amaç ve yön tayin eder, bireysel ve toplumsal faaliyetlerin esaslarını ve genel yönünü verir, başkalarından ne beklemesi gerektiğini ve kendisinden ne beklediğini bilmesini sağlar, doğru ve yanlış, haklı ve haksız, hoş gideni ve gitmeyen, ahlaki ve ahlaki olmayanı ayırt etmesini sağlar (Yazıcı, 2006). Değerler, toplumsal ilişkilerde kabul edilebilir tutum ve davranışların oluşumunda, cinsiyet rollerinin belirlenmesinde önemli bir role sahiptir (Tutar ve ark., 2015).

Hemşirelik disiplini üyeleri, toplumda, davranış ve tutumları savunurken, gerekçeleri açıklarken, etik ikilemlerde karar verirken değerlere gereksinim duyar. Bir hemşirenin değerlerinin farkında olması, mesleki etik ilkeleri anlamasına ve bu ilkeler doğrultusunda bakıma yön vermesine katkıda bulunacaktır (Deliktaş ve ark., 2016).

Toplumsal cinsiyet, sağlık statüsünü, sağlık risklerinin dağılımını, sağlık hizmetlerine erişimi, sağlık hizmet alımı aşamalarını etkileyen bir değişkendir (Şavran, 2014). Sağlık hizmetlerinin alımında, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadın ve erkeklerin sağlık hizmetlerine ulaşma ve sağlık hizmeti alma açısından farklı biçimlerde de olsa dezavantajlı olduğu durumlar mevcuttur (Coşkun ve Özdilek, 2012; Varol ve Çiçeklioğlu, 2016). Bu eşitsizliklerin yanı sıra sağlık personellerinin kadın ile erkeğin arasındaki farklara ve eşitsizliklere dair tutumları sağlık alanında eşitlik ve adalet açısından önemlidir (Doyal, 2000). Hemşireler hem kendileri için hizmet alırken hem de bireylere ve topluma hizmet sunarken, eşitlikçi cinsiyet yaklaşımları ile iyi

birer rol model olabilirler, bu konuda toplumun ve bireyin gelişimine eğitim ve danışmanlık vererek katkı sağlayabilirler. Bu nedenlerle, hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol ve tutumlarının ve yaşam değerlerine ait özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, hemşirelik bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerini tutumları ile yaşam değerleri arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem

Araştırmanın türü

Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 444 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Araştırmanın yapıldığı günlerde okulda olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 225 kız ve 81 erkek öğrenci olmak üzere toplam 306 hemşirelik öğrencisi araştırma kapsamına alındı. Araştırmaya katılma oranı %69 idi.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Hemşirelik bölümünde yapıldı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, kişisel bilgi formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Yaşam Değerleri Ölçeği ile toplandı.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda, yaş, sınıf, cinsiyeti, yaşadığı yer, en uzun süreli yaşadığı yer, medeni durumu, ekonomik durumu, aile tipi, anne eğitimi, baba eğitimi, ailenin çocuğunu yetiştirme tutumu, ailede karar verilirken fikrini alma, ailede öğrencinin görüşünün önemsinmesini içeren 13 soru yer almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirleyen Toplumsal Cinsiyet

Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek, 38 maddedir ve "eşitlikçi cinsiyet rolü", "kadın cinsiyet rolü", "evlilikte cinsiyet rolü", "geleneksel cinsiyet rolü", "erkek cinsiyet rolü" olmak üzere 5 alt boyutu vardır. 5'li likert tipindeki bu ölçek, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümleleri "tamamen katılıyorum" ise 5 puan, "katılıyorum" ise 4 puan, "kararsızım" ise 3 puan, "katılmıyorum" ise 2 puan, "kesinlikle katılmıyorum" ise 1 puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Geleneksel cinsiyet rollerini tutumları ile ilgili 2, 3, 5, 6,7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38. maddeler ters puanlanır. Ters maddelerde "tamamen katılıyorum" ise 1 puan, "katılıyorum" ise 2 puan, "kararsızım" ise 3 puan, "katılmıyorum" ise 4 puan, "kesinlikle katılmıyorum" ise 5 puan olacak şekilde puanlanmıştır. Bu puanlama sonucuna göre en yüksek puan 190, en düşük puan ise 38 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan yüksek değerler, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin "eşitlikçi tutuma" sahip olduğunu, en düşük değer ise, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin "geleneksel tutuma" sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutları: *Eşitlikçi Cinsiyet Rolü*: Kadınların ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmalarıdır (4, 8, 12, 13, 18, 20, 22 ve 27 no'lu maddeler). *Kadın Cinsiyet Rolü*: Toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumluluklardır (1, 5, 16, 19, 21, 29, 31 ve 37 no'lu maddeler). *Evlilikte Cinsiyet Rolü*: Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklardır (2, 6, 9, 10, 14,15, 26, ve 36 no'lu maddeler). *Geleneksel Cinsiyet Rolü*: Toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklardır (3, 7, 11, 17, 23, 24, 25 ve 32 no'lu maddeler). *Erkek Cinsiyet Rolü*: Toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklardır (28, 30, 33, 34, 35 ve 38 no'lu maddeler). Özgün çalışmada TCRTÖ'nin tamamı için Cronbach alfa katsayısı 0.92, alt boyutlarının Cronbach alfa katsayısı "kadın

cinsiyet rolü” alt boyutu için 0.80, “eşitlikçi cinsiyet”, “evlilikte cinsiyet rolü”, “geleneksel cinsiyet rolü” için 0.78, “erkek cinsiyet rolü” için ise 0.72’dir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı sırasıyla 0.89, 0.83, 0.43, 0.81, 0.71 ve 0.74 bulundu.

Yaşam Değerleri Ölçeği

Bu değer alanı için Allport, Vernon ve Lindzeyn’in (1960) belirlemiş olduğu altı değer boyutuna Güngör’ün (1998) ahlaki değer boyutunu da ekleyerek geliştirmiş olduğu Yaşam Değerleri Ölçeği (YDÖ) kullanılmıştır. YDÖ’de her bir değeri yansıtan ikişer ifade bulunmaktadır. 14 ifadeden oluşan ölçek, tek boyutlu, 5’li likert tiptedir. Ölçeğin puanlaması “pek çok önemsiyorum” 5 puan, “çok önemsiyorum” 4 puan, “biraz önemsiyorum” 3 puan, “çok az önemsiyorum” 2 puan, “hiç önemsemiyorum” 1 puan şeklindedir. Buna göre öğrencilerden, her ifadenin yanına, verilen önem derecesine göre rakam yazmaları istenmiştir. Böylece her bir değer boyutuna veya değer boyutu içindeki değişkenlere ne kadar önem verildiği saptanmaya çalışılmıştır. Ölçekten en düşük 14 puan en yüksek 70 puan alınabilmektedir. Alınan puan yükseldikçe yaşam değerlerinin daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanır (Güngör, 1998). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.92 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler, hazırlanan form ve ölçekler ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Form ve ölçekler, sınıf ortamında ve tek oturumda, öğrenciler tarafından yaklaşık 15 dakikada doldurulmuştur. Form ve ölçeklerin doldurulması sırasında araştırmacı sınıf ortamında bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verilerinin değerlendirmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ile, t testi, One Way ANOVA testi, Kruskal Wallis Testi, Mann Whitney U testi, Pearson korelasyon analizi, ölçeklerin güvenilirliği için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı kullanıldı. Korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0.70-1.00 olması “yüksek düzeyde”, 0.70-0.30

arasında olması “orta düzeyde”, 0.30-0.00 arasında olması ise “düşük düzeyde” ilişki olarak tanımlandı (Büyüköztürk, 2007). Tüm analizlerde güven aralığı %95 ve önemlilik düzeyi $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılığı, araştırmanın üniversitenin bir bölümünde yapılmasıdır. Bu nedenle, sadece bu örnekleme genellenebilir.

Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenlerine göre dağılımı ile toplumsal cinsiyet rolü ve yaşam değerleri puan ortalamalarının sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırılması Tablo 1’de sunuldu. Öğrencilerin %73.5’i kız, %31’i ikinci sınıfta, %48.4’ü ilde yaşamaktaydı. Öğrencilerin %69.6’sının uzun süreli olarak Karadeniz bölgesinde yaşadığı, %98.7’sinin bekar ve %40.9’unun aile gelirinin “orta” düzeyde olduğu belirlendi. Öğrencilerin yaş ortalamasının 20.98 ± 16.0 (18-27 yaş) olduğu belirlendi.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ölçeği puan ortalamasının, kız öğrencilerde (145.95 ± 18.28), erkek öğrencilerden (123.91 ± 14.91) daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak gruplar arası farkın önemli olduğu bulundu ($p = .000$). TCRTÖ puanlarının; eğitim görülen sınıf ilerledikçe arttığı, ilde yaşayanlarda ilçe ve köyde yaşayanlardan daha yüksek olduğu, uzun süre Ege Bölgesi’nde yaşayanlarda diğer bölgelerde yaşayanlardan daha yüksek olduğu, bekar olanlarda evli olanlara göre daha yüksek olduğu ve aile gelir seviyesi “kötü” olanlarda en düşük olduğu ancak istatistiksel olarak gruplar arası farkın önemli olmadığı bulundu (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Değişkenlerine Göre Dağılımı, TCRTÖ ve YDÖ Puan Ortalamalarının Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Sosyo-demografik değişkenler	n	%	TCRTÖ Ort±SS	YDÖ Ort±SS
Cinsiyet				
Kadın	225	73.5	145.95±18.28	61.00±8.50
Erkek	81	26.5	123.91±14.91	57.86±10.54
Test ve p değeri			t=9.741 p=.000	t=2.409 p=.018
Sınıf				
1.sınıf	69	22.5	137.40±19.00	60.49±7.37
2.sınıf	95	31.0	139.47±18.96	61.56±9.11
3.sınıf	64	20.9	141.59±21.22	58.75±10.13
4.sınıf	78	25.5	142.10±20.97	59.34±9.76
Test ve p değeri			F=.829b p=.479	F=1.491 p=.217
En uzun süreli yaşanan yer				
İl	148	48.4	141.21±20.72	60.69±9.35
İlçe	122	39.9	139.70±19.74	59.48±9.42
Köy	36	11.8	137.02±17.57	60.33±7.52
Test ve p değeri			F=.679 p=.508	F=.588 p=.556
En uzun süreli yaşanan bölge				
Ege Bölgesi	4	1.3	151.25±24.85	60.75±9.87
Marmara Bölgesi	20	6.5	141.00±17.09	63.10±7.85
İç Anadolu Bölgesi	31	10.1	142.96±20.98	60.51±8.90
Akdeniz Bölgesi	11	3.6	142.27±20.01	60.18±8.08
Karadeniz Bölgesi	213	69.6	139.22±20.14	59.52±9.60
Doğu Anadolu Bölgesi	15	4.9	142.60±20.20	63.33±5.69
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	12	3.9	138.50±19.43	61.75±8.10
Test ve p değeri			KW=1.633 p=.950	KW=4.979 p=.547
Medeni durum				
Evli	4	1.3	130.50±18.71	64.25±10.84
Bekar	302	98.7	140.24±19.98	60.11±9.16
Test ve p değeri			MWU=773.000 p=.336	MWU=375.000 p=.191
Gelir seviyesi				
İyi	68	22.2	142.94±21.45	61.91±8.67
Orta	125	40.9	141.11±20.14	59.90±9.51
Kötü	113	36.9	137.32±18.64	59.41±9.04
Test ve p değeri			F=1.949 p=.144	F=1.666 p=.191
Toplam	306	100.0	140.12±19.97	60.16±9.17

Tablo 2. Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre Dağılımı ve TCRTÖ ve YDÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişkenler	n	%	TCRTÖ Ort±SS	YDÖ Ort±SS
Aile tipi				
Çekirdek aile	240	78.4	140.88±20.22	60.10±9.14
Geniş aile	49	16.0	137.36±17.70	60.75±9.54
Parçalanmış aile	17	5.6	137.29±22.56	59.47±8.98
Test ve p değeri			KW=1.465 p=.481	KW=.632 p=.729
Anne eğitim durumu*				
Okur-yazar değil ¹	19	6.2	134.36±19.66	60.05±8.28
Okur-yazar ²	35	11.4	127.40±15.76	56.17±10.42
İlkokul mezunu ³	147	48.0	142.72±20.07	60.45±9.03
Ortaokul mezunu ⁴	44	14.4	140.34±17.43	62.13±6.93
Lise mezunu ⁵	43	14.1	145.04±20.74	59.51±9.88
Üniversite mezunu ⁶	18	5.9	137.38±21.40	62.50±10.29
Test ve p değeri			KW=24.151 p=.000 Farklılık 1-5, 2-3, 2-4, 2-5 arasındadır	KW=9.351 p=.096
Baba eğitim durumu				
Okur-yazar	14	4.6	129.50±15.52	59.71±7.91
İlkokul mezunu	89	29.1	141.43±21.10	59.79±9.46
Ortaokul mezunu	61	19.9	140.78±19.30	60.45±8.24
Lise mezunu	76	24.8	141.56±19.28	59.90±9.47
Üniversite mezunu	66	21.6	138.31±20.35	60.80±9.71
Test ve p değeri			KW=5.464 p=.243	KW=1.139 p=.888
Ailenin yetiştirme tutumu				
Sıkı disiplin	14	4.6	134.28±17.33	59.28±6.47
Demokratik	219	71.6	139.94±20.03	60.01±9.33
Aşırı koruyucu	64	20.9	141.95±20.22	61.12±9.07
Diğer	9	2.9	140.55±21.62	58.44±10.38
Test ve p değeri			KW=2.085 p=.555	KW=2.136 p=.545
Ailede karar almaya katılma				
Evet	263	85.9	141.00±19.58	60.10±9.13
Hayır	43	14.1	134.72±21.64	60.58±9.51
Test ve p değeri			t=1.921 p=.056	t=-.317 p=.752
Ailede kararının önemsenme durumu				
Evet	295	96.4	140.41±19.78	60.16±9.22
Hayır	11	3.6	132.27±24.20	60.36±8.34
Test ve p değeri			t=1.197.500 p=.140	t=-.071 p=.943

*Farklılık Mann Whitney U testi ile değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin %78.4'ünün çekirdek ailede yaşadığı, %48'inin annesinin ilkököl mezunu olduğu, %29.1'inin babasının ilkököl mezunu olduğu belirlendi. Öğrencilerin %71.6'sı ailesinin yetiştirme tutumunun "demokratik" olduğunu, %85.9'unun aileyi etkileyen

kararlarda fikirlerinin alındığını ve %96.4'ünün kendisinin verdiği kararların ailede önemsendiğini ifade ettiği belirlenmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin aile özelliklerine göre, TCRTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; çekirdek

ailede yaşayan, annesi ve babası lise mezunu olan, ailesi “aşırı koruyucu” tutuma sahip olan, ailede kararlara katılan, ailede kararı önemseneni öğrencilerin, TCRTÖ puan ortalamalarının diğer öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarından daha yüksek olduğu, ancak sadece anne eğitim düzeyine göre, gruplar arası puan farkının istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu ($p=.000$). Diğer değişkenlere göre ise gruplar arası puan farkının istatistiksel olarak önemli olmadığı belirlendi ($p>.005$), (Tablo 2). Aile tipi, anne ve baba eğitim durumu, ailenin yetiştirme tutumu, ailede karar almaya katılma ve ailede kararının önemsenmesine göre öğrencilerin YDÖ puan ortalamaları farkı istatistiksel olarak önemli olmadığı belirlendi ($p>.05$), (Tablo 2).

TCRTÖ ve alt boyutları ile YDÖ puan ortalamaları, işaretlenen en düşük en yüksek değerler Tablo 3’te sunuldu. TCRTÖ toplam puan ortalaması 140.12 ± 19.97 bulundu. TCRTÖ’nün alt ölçekleri olan; “eşitlikçi

cinsiyet rolü” puan ortalaması 33.25 ± 5.77 , “kadın cinsiyet rolü” puan ortalaması 5.20 ± 4.32 , “evlilikte cinsiyet rolü” puan ortalaması 32.96 ± 5.76 , “geleneksel cinsiyet rolü” puan ortalaması 26.72 ± 5.46 ve “erkek cinsiyet rolü” puan ortalaması 21.97 ± 4.79 bulundu (Tablo 3).

Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, sınıf ve yaşadığı yere göre TCRTÖ alt boyutları puanlarının karşılaştırılması Tablo 4’te sunuldu. Cinsiyete göre TCRTÖ alt boyut puanlarının kız öğrencilerde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu ve tüm alt boyutlarda farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu ($p=.000$). TCRTÖ kadın cinsiyet rolü alt boyutu puan ortalamasının birinci sınıf öğrencilerinde en düşük, dördüncü sınıf öğrencilerinde en yüksek olduğu ve istatistiksel olarak farkın önemli olduğu belirlendi ($p=.014$), (Tablo 4).

Öğrencilerin yaşam değerleri ölçeği puan ortalamaları ve işaretlenen en üst ve en alt değerler Tablo 5’te sunuldu. YDÖ’nin tüm maddelerinden 4’ün üzerinde puan ortalaması olduğu, en yüksek puan alınan ilk üç yaşam değerinin “insanlara yardım” (4.46 ± 0.79), “eşitliğin sağlanması” (4.45 ± 0.80), “gerçek dostluk” (4.44 ± 0.84) olduğu bulundu. YDÖ toplam puan ortalaması 60.16 ± 9.17 bulundu.

Öğrencilerin YDÖ puanı ile TCRTÖ toplam puanı arasında pozitif yönde “orta düzeyde” ilişki ($r=.362$, $p=0.000$), “eşitlikçi cinsiyet rolü” alt boyutu arasında pozitif yönde “düşük düzeyde” ilişki ($r=.280$, $p=0.000$), “evlilikte cinsiyet rolü” alt boyutu arasında pozitif yönde “orta düzeyde” ilişki ($r=.420$, $p=0.000$), “geleneksel cinsiyet rolü” alt boyutu arasında pozitif yönde “düşük düzeyde” ilişki ($r=.168$, $p=0.003$), ve “erkek cinsiyet rolü” alt boyutu arasında pozitif yönde “orta düzeyde” ilişki ($r=.306$, $p=0.000$) olduğu belirlendi.

Tablo 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortalamaları

TCRTÖ Alt Ölçekleri (Roller)	Özgün TCRTÖ min-max puanları	İşaretlenen en TCRTÖ min-max puanları	Ort±SS
Eşitlikçi			
Cinsiyet	8-40	12-40	33.25 ± 5.77
Kadın Cinsiyet	8-40	14-39	25.20 ± 4.32
Evlilikte			
Cinsiyet	8-40	12-40	32.96 ± 5.76
Geleneksel			
Cinsiyet	8-40	12-40	26.72 ± 5.46
Erkek cinsiyet	6-24	6-30	21.97 ± 4.79
TCRTÖ	38-190	87-186	140.12 ± 19.97

Öğrencilerin YDÖ puanı ile TCRTÖ’nün “kadın cinsiyet rolü” alt boyutu puanı arasında ilişki olmadığı belirlendi ($r=.060$, $p>.05$).

Tablo 4. Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, sınıf, yaşadığı yere göre TCRTÖ alt boyutları puanlarının karşılaştırılması

Özellikler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü
	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
Cinsiyet					
Kadın	34.33±5.38	25.96±4.31	34.49±5.24	28.18±4.91	22.98±4.34
Erkek	30.24±5.77	23.09±3.62	28.71±4.99	22.66±4.85	19.18±4.91
p değeri*	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000	p=.000
Sınıf					
1.sınıf	33.73±4.45	23.90±3.76	32.66±5.80	25.34±5.74	21.73±4.95
2.sınıf	33.26±5.49	25.28±3.92	32.86±5.68	26.55±4.86	21.50±4.91
3.sınıf	32.90±6.79	25.25±4.83	33.28±6.34	27.67±5.30	22.48±4.12
4.sınıf	33.08±6.27	26.21±4.59	33.08±5.42	27.35±5.87	22.34±5.03
p değeri**	p=.855	p=.014	p=.932	p=.058	p=.521
Yaşanan yer					
İl	33.83±5.87	25.54±4.15	33.08±6.26	26.75±5.59	21.99±4.91
İlçe	32.77±5.78	25.18±4.53	32.85±5.43	26.87±5.40	22.01±4.69
Köy	32.47±5.18	23.88±4.14	32.83±4.77	26.05±5.20	21.77±4.78
p değeri**	p=.227	p=.118	p=.936	p=.728	p=.965

*t test ** One Way ANOVA

Tablo 5. YDÖ Puan Ortalamaları ve İşaretlenen Alt Üst Değerler

Yaşam Değerleri Ölçeği	Ölçekten Alınabilecek Alt ve üst değerler	İşaretlenen Alt ve üst değerler	Ort±SS
1. Her şeyin ölçülü ve ahenkli olması	1-5	1-5	4.14±0.78
2. Güzelliklerle dolu bir dünya	1-5	1-5	4.14±0.80
3. Yalansız bir dünya	1-5	1-5	4.33±0.84
4. Vicdan huzuru	1-5	1-5	4.35±0.84
5. Günahlardan arınma	1-5	1-5	4.28±0.92
6. Öbür dünyayı kazanmak	1-5	1-5	4.33±0.92
7. Bütün gerçeklerin bilinmesi	1-5	1-5	4.01±1.00
8. Cahilliklerden arınmış bir dünya	1-5	1-5	4.31±0.86
9. Eşitliğin sağlanması	1-5	1-5	4.45±0.80
10. Hürriyet için mücadele	1-5	1-5	4.34±0.84
11. Gerçek dostluk	1-5	1-5	4.44±0.84
12. İnsanlara yardım	1-5	1-5	4.46±0.79
13. Konforlu bir hayat	1-5	1-5	4.18±0.93
14. Ekonomik bağımsızlık	1-5	1-5	4.35±0.87
YDÖ Toplam	14-70	28-70	60.16±9.17

Tartışma

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal yaşama geleneksel ve eşitlikçi roller olarak yansımakta, kadın ve erkeğin yaşamını farklı yönlerden etkilemektedir. Erkeğe kadından daha fazla değer veren eşitsizlik modelinin sürmesine neden olan, kadının toplumsal statüsü ile ilgili olan bu durum, kadının her alandaki insan haklarından, erkeklerle eşit ölçüde yararlanmalarını engellemektedir (Atış, 2010). Ülkemizde kadın haklarına yönelik eşitlikçi yasal düzenlemeler olmasına karşın özellikle istihdamda, karar alma düzeyinde ve politikada kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikler sürmektedir (Aylaz ve ark., 2014).

Hemşirelik bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile yaşam değerleri arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, TCRTÖ puanlarının kız öğrencilerde (145.95 ± 18.28), erkek öğrencilerden (123.91 ± 14.91) daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak gruplar arası farkın önemli olduğu bulundu ($p=.000$), (Tablo 1).

Direk ve Irmak (2017)'ın çalışmasında, tıp fakültesi birinci ve altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerde toplumsal cinsiyet rollerinin algılanışı açısından net bir fark gözlenmezken, sınıf gözetmeksizin TCRTÖ puan ortalamasının kız öğrencilerde 160.9, erkek öğrencilerde 145 olduğu, tüm grupta yapılan analizde kız öğrencilerde, sınıf farkı olmaksızın, gerek toplam puan gerekse alt ölçek puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirtilmektedir. Kömürcü ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çoğunluğunun kız öğrenci olduğu ve toplumsal cinsiyet rolü olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları bildirilmiştir. Çelik ve arkadaşlarının (2013) çoğunluğunu sağlık bilimleri ile ilgili bölümlerde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmada sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin ve kız öğrencilerin cinsiyet eşitliği algılarının yüksek düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, evlilik ve aile yaşamı, çalışma yaşamı ve toplumsal yaşam alanlarında, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine bakışının daha geleneksel olduğu belirtilmektedir (Vefikuluçay ve ark., 2007). Başka bir çalışmada, üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, evlilik ve çalışma yaşamı konularında daha geleneksel görüşlere sahip oldukları, toplumsal yaşam ve aile yaşamı konularında ise kız ve erkek öğrencilerin eşitlikçi görüşleri olduğu belirtilmektedir (Yılmaz ve ark., 2009). Toplumsal cinsiyete erkek bakışının incelendiği bir çalışmada ise, daha genç yaşta olan, bekar olan, yükseköğrenim düzeyine sahip olan, çocuk sahibi olmayan erkeklerin, diğer erkeklere göre eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsedikleri bulunmuştur (Özmete ve Yanardağ, 2016).

Bu çalışmada, TCRTÖ'den alınabilecek en yüksek puanın 190, en düşük puanın 38 olduğu düşünüldüğünde, erkek öğrencilerin daha geleneksel, kız öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, hem erkek hem de kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının geliştirilmeye ihtiyacı olduğu söylenebilir. Erkeklerde geleneksel cinsiyet rolünün görülmesi, toplumsal destek ile geleneksel rolün pekiştirilmesine bağlanabilir. Bu çalışmanın sonuçlarının, ülkemizde farklı bölgelerde yapılan diğer çalışmaların sonuçlarına benzer olduğu görülmüştür (Öngen ve Aytaç, 2013; Aylaz ve ark., 2014; Kömürcü ve ark., 2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının geliştirilmesi ve eşitlikçi bakış bilincinin geliştirilmesi için, ailede alınan eğitimin yanında, formal eğitimle desteklenecek şekilde değerler eğitimi, değerlerin açığa çıkarılması, toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet eşitliği konularını içeren konular müfredata konulmalıdır.

Hemşirelerin en değerli varlık olarak gördüğü insan yaşamına, onuruna, bireysellik ve bütünlüğüne, değerlerine ve kararlarına saygı duyarak nitelikli hizmet verebilmesi için kişisel ve profesyonel davranışlarını

yönlendiren değerlerinin farkında olması çok önemlidir (Deliktaş ve ark., 2016). Bu çalışmada, hemşirelik bölümünde öğrenim gören kız öğrencilerin YDÖ puanı (61.00 ± 8.50), erkek öğrencilerin YDÖ puanından (57.86 ± 10.54) daha yüksekti ve fark istatistiksel olarak önemli bulundu (Tablo 1).

Eğitim düzeyinin yükselmesi, özellikle üniversite eğitimi, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine çağdaş bakış açısının geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve hakkaniyetin kadın lehine önemli bir belirleyicisi olmaktadır (Çetinkaya, 2013). Bu çalışmada, öğrenim görülen sınıfa göre TCRTÖ puanlarında istatistiksel olarak önemli fark bulunmazken, eğitim görülen sınıf ilerledikçe TCRTÖ puanının arttığı, TCRTÖ alt boyutlarından “kadın cinsiyet rolü”nde birinci ve dördüncü sınıf arasında istatistiksel olarak önemli fark olduğu saptandı (Tablo2). Bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde, Atış’ın (2010) yaptığı çalışmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları, dördüncü sınıf öğrencilerinin TCRTÖ puan ortalamasının birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim seviyesi arttıkça, kadın cinsiyet rolüne ilişkin eşitlikçi tutum yönünde bakış açısı geliştirdikleri söylenebilir.

Çalışmada, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyine göre TCRTÖ puanları değerlendirildiğinde; anneleri okur yazar olan öğrencilerin (127.40 ± 15.76) TCRTÖ toplam puanlarının en düşük olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlendi ($p=0.000$), yapılan ileri analizde, istatistiksel olarak belirlenen farkın, anne eğitimi okur-yazar olmayanlar ile lise mezunu olanlar arasında ve okur-yazar olanlarla ilkökul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olanlar arasında olduğu bulundu (Tablo 2). Baba eğitim düzeyine göre değerlendirildiğinde, baba okur yazar olan öğrencilerin TCRTÖ puanlarının en düşük olduğu (129.50 ± 15.52) ancak farkın önemli olmadığı bulundu ($p>0.05$) (Tablo 2). Direk ve Irmak (2017)’in çalışmasında, kadın cinsiyet rolü puanında en önemli yordayıcının, diğer

puanlardan farklı olarak annenin eğitim süresi olduğu ve eğitim süresindeki her 5 yıllık artışın, ölçek puanını 1,2 puan kadar arttırdığı belirtilmektedir. Bu çalışmada bulunan sonuç, literatüre benzerdir (Çetinkaya, 2013; Aylaz ve ark., 2014; Direk ve Irmak, 2017). Ebeveynlerinin yanında büyüyen çocukların toplumsal cinsiyet rollerinin daha eşitlikçi olduğu belirtilmektedir (Atış, 2010). Bu çalışmada, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin TCRTÖ puanlarının, daha alt düzeyde eğitimi olan annelere sahip öğrencilerden düşük olması sonucu ise dikkat çekicidir. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin, annelerinin çalışması nedeniyle, yanında büyüdüğü kişilerin anneanne ya da babaanne olması durumunda, toplumsal cinsiyet rolü tutumunu geleneksel tutum yönünde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu sonucun daha ileri çalışmalarla derinlemesine incelenmesi önerilir.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin, TCRTÖ toplam puan ortalaması 140.12 ± 19.97 , TCRTÖ’nün alt ölçekleri olan; “eşitlikçi cinsiyet rolü” 33.25 ± 5.77 , “kadın cinsiyet rolü” 25.20 ± 4.32 , “evlilikte cinsiyet rolü” 32.96 ± 5.76 , “geleneksel cinsiyet rolü” 26.72 ± 5.46 ve “erkek cinsiyet rolü” 21.97 ± 4.79 puan bulundu (Tablo 3). Kömürcü ve arkadaşlarının (2016) hemşirelik ve ebelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, TCRTÖ toplam puan ortalaması 102.71 ± 10.19 , ölçeğin alt boyut puan ortalamaları; “eşitlikçi cinsiyet rolü” 33.33 ± 6.21 , “kadın cinsiyet rolü” 21.97 ± 3.74 , “evlilikte cinsiyet rolü” 15.11 ± 3.92 , “geleneksel cinsiyet rolü” 19.68 ± 5.42 ve “erkek cinsiyet rolü” 12.62 ± 4.11 olduğu belirtilmektedir. Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde yapılan bu çalışmada öğrencilerin TCRTÖ puanları, Marmara bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde yapılan çalışmanın TCRTÖ puanlarından daha yüksektir (Kömürcü ve ark., 2016)

Çalışmada, öğrencilerden çekirdek ailede ve ilde yaşayanların daha eşitlikçi olduğu, bununla birlikte istatistiksel olarak farkın önemli olmadığı belirlendi (Tablo 2). Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak, Erzeybek (2015)’in

kadın ve erkeklerle yürüttüğü çalışmada, çekirdek aile yapısının lehine erkek cinsiyet rolü ve toplumsal cinsiyet rolünde önemli fark görülürken, diğer alt boyutlarda anlamlı fark bulunmamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda, öğrencilerin aile yapısına göre toplumsal cinsiyet rolü tutumu açısından önemli fark bulunurken (Atış, 2010; Aylaz ve ark., 2014), bu çalışma bulgularına benzer olarak bazı çalışmalarda farkın önemli olmadığı belirlenmiştir (Pınar ve ark., 2008; Uçtu ve Karahan, 2016).

Belirli bir toplumda veya sosyal sistemde kadınlar ve erkekler bazı ortak değerleri paylaşmalarına rağmen, kültürel olarak tanımlanmış sosyal cinsiyet rollerine uygun tutum ve uygulamaların sonucunda farklı benlik geliştirebilirler ve farklı tutum ve davranışlar gösterebilirler (Yıldırım, 1997). Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre TCRTÖ alt boyutlarından aldıkları puanlar değerlendirildiğinde, sadece “kadın cinsiyet rolü” alt boyutu puanlarının, birinci sınıf öğrencilerinin (23.90±3.76), dördüncü sınıf öğrencilerinden (26.21±4.59) yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu (p=.014), diğer alt boyutlarda farkın önemli olmadığı belirlendi (Tablo 4). Yapılan bir çalışmada, birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında TCRTÖ total ve “kadın cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü”, “geleneksel cinsiyet rolü” ve “erkek cinsiyet rolü” alt boyutları açısından istatistiksel olarak fark bulunmamış ancak, “eşitlikçi cinsiyet rolü” alt boyutu açısından birinci sınıf öğrencilerinin daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır (p<0.05), (Kömürcü ve ark., 2016). Literatürden farklı olarak, bu çalışmada, dördüncü sınıftaki öğrencilerde “kadın cinsiyet rolü” puanının birinci sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olmasını; öğrencilerin okula geldiği zamanki görüşünün de bu yönde olabileceği, ve geldiği zaman herhangi bir değerlendirme yapılmadığı için, bu konuda eğitim sürecinde bir gelişme olup olmadığı hakkında bir yorumun mümkün olmadığı, ayrıca öğrencilere özgü özelliklerin farklı olmasından kaynaklanacağı söylenebilir. Ayrıca, öğrencilerin YDÖ puan ortalamasının 60.16±9.17 olduğu ve YDÖ’den en yüksek

puan alınan ilk üç yaşam değerinin “insanlara yardım” (4.46±0.79), “eşitliğin sağlanması” (4.45±0.80), “gerçek dostluk” (4.44±0.84) olduğu bulundu (Tablo 5). Yaşam değerleri ölçeğinden en fazla “70 puan” alınabildiği dikkate alındığında, hemşirelik öğrencilerinin yaşam değerlerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bireylerin kararları, davranışları ve tercihlerine yön veren değerler, hemşirelik mesleğinin temellerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte hemşirelerin kendi değerlerinin farkında olması, birey ya da hastalarla iletişim sürecini olumlu yönde etkileyecek, yaşanan etik sorunlarda karar vermeyi kolaylaştıracak, tutarsızlıkların önlenmesini, kişinin verdiği tepkinin nedeninin farkında olmasını sağlayacaktır (Deliktaş ve ark., 2016). Bunun için, eğitim sürecinde değerler eğitime yer verilmelidir.

Yaşam değerleri ölçeği puanları ile toplam TCRTÖ (p=0.000) ve alt boyutları olan “eşitlikçi cinsiyet rolü” (p=0.000), “evlilikte cinsiyet rolü” (p=0.000), “geleneksel cinsiyet rolü” (p=0.003), ve “erkek cinsiyet rolü” (p=0.000) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlendi. Başka bir deyişle, yaşam değerleri puanları arttıkça, toplumsal cinsiyet rolü tutumları daha eşitlikçi olmaktadır. Öngen ve Aytaç (2013)’ın çalışmasında yaşam değerleri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik tutumlar arasında (r= 0.11, p<.05) ve evlilikte cinsiyet rolüne yönelik tutum (r=0.14, p<.001) arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu belirtilmektedir. Çalışma bulguları literatüre benzerdir (Öngen ve Aytaç, 2013).

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun daha eşitlikçi olduğu ve anne eğitim düzeyinin cinsiyet rol tutumunu etkilediği bulundu. Aynı zamanda, kız öğrencilerin yaşam değerleri puanının erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu belirlendi. Öğrencilerin yaşam değerleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu arasında pozitif yönde ilişki olduğu, öğrencilerin yaşam

değerleri puanı arttıkça, toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının daha eşitlikçi olduğu saptandı.

Bulunan sonuçlar doğrultusunda öneriler;

-Toplumsal cinsiyet rollerini tutumunun geliştirilmesi ve yaşam değerleri eğitimi konusunda, ailede başlayan sürece ilave olarak okullarda formal eğitimin verilmesi,

-Öğrencilerin değerlerinin farkında olmalarını sağlamak için eğitim verilmesi,

-Toplumsal cinsiyet ile ilgili kulüp etkinlikleri, akran eğitimleri, sempozyum ve panellerde konunun öğrenciler tarafından tartışılması sağlanarak, toplumsal cinsiyet rollerini hakkındaki kalıp yargıların farkına varılmasının sağlanması,

-Toplumsal cinsiyet konusunda, bölgesel farklılıkları ortaya çıkaran büyük çaplı çalışmalar ve ileri çalışmaların yapılması önerilir.

Teşekkür

Yazar, çalışmaya katılan öğrencilere ve çalışmanın yapılması için izin veren kuruma teşekkür eder.

Araştırmanın Etik Yönu/ Ethics Committee

Approval: Araştırmaya başlanmadan önce, araştırmanın yapılacağı kurum yönetiminden yazılı izin alındı. Araştırma kapsamına alınan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş sözel onam alındı. Ölçeğin yazarından kullanım izni alındı. Araştırmanın yürütülmesinde Helsinki Deklerasyonu ilkelerine uyuldu.

Hakem/Peer-review: Eksternal hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir / kavram: NE; Tasarım: NE; Danışmanlık: NE; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: NE; Analiz ve/veya Yorum: NE; Kaynak tarama: NE; Makalenin Yazımı: NE; Eleştirel inceleme: NE.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Toplumsal cinsiyet rolü tutumunun, kız öğrencilerde erkek öğrencilerden daha eşitlikçi olduğu,
- Yaşam değerleri arttıkça toplumsal cinsiyet rolü tutumu eşitlikçi yöne doğru değişmekte olduğu,
- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerini tutumunun geliştirilmeye ihtiyacı olduğu bulunmuştur.

Kaynaklar

- Allport GW, Vernon PE, Lindzey G. (1960). Study of Values: A Scale For Measuring The Dominant Interests In Personality. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Akın A, Demirel S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 25 (4),73-82.
- Aşılı G. (2001). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini ve Ego Durumları Arasındaki İlişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aylaz R, Güneş G, Uzun Ö, Ünal S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. STED, 23(5), 183-189.
- Atış F. (2010). Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Büyüköztürk Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem A yayıncılık, Ankara.
- Çelik AS, Pasinlioğlu T, Tan G, Koyuncu H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 21(3):181-186
- Coşkun A, Özdilek R. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sağlığa Yansıması ve Kadın Sağlığı Hemşiresinin Rolü. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 9, 30-9.
- Erzeybek B. (2015). Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Deliktaş A, Körükçü Ö, Kabukçuoğlu K (2016). Hemşirelik eğitiminde uygulanabilir bir yöntem: değer açıklama. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(4), 24-31.

- Direk N, İrmak B. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumlar, DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 31 (3), 121-128.
- Doyal L.(2000). Gender equity in health: debates and dilemmas. *Social Science & Medicine*, 51(6), 931-939.
- Dökmen ZY. (2010). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güngör E. (1998). Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar, İkinci Baskı, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 27.
- Güvenç G. (1996). Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Etkileşime İlişkin Algıları ile Toplumsal Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutumları, 3P Dergisi 4 (1), 34-40.
- Keith B, Jacqueline S. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain, *Sex Roles*, 46 (7/8), 239-244.
- Kodan Çetinkaya S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1(2), 21-43.
- Kömürcü N, Yıldız H, Tokar E, Karaman ÖE, Genç Koyucu R, Durmaz A, Aydın N. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışları ile ilgili tutumları. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 5, 1-22.
- Kılıç LK, Eyüp B (2011). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 129-148.
- Öngen B, Aytaç S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi, *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18
- Özmete E, Yanardağ MZ. (2016). Erkeklerin Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Rollerine: Kadın ve Erkek Olmanın Değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 91-107.
- Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K. (2008). Başkent üniversite öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Şavran GT. (2014). Sağlıkta Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri: Eskişehir'de Kırsal ve Kentsel alanlarda Kadın Sağlığı, *Fe Dergi: Feminist Eleştiri* 6, 1, 98-116.
- Tutar H, Akbolat M, Erdönmez C. (2015). Öğrencilerin yaşam değerlerinin incelenmesi, *Electronic Journal of Vocational Colleges BÜROKON Özel Sayısı*, 14, 466-480.
- Uçtu AK, Karahan N. (2016). Analysis of the Relation between Gender Roles, Social Gender Perception of the Health College Students and their Violence Tendency. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2882-2905.
- Varol SZ, Çiçeklioğlu M. (2016). Sağlık Hizmet Sunumunda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 25, 161-166.
- Vefikuluçay D, Demirel S, Taşkın L, Eroğlu K. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14 (2), 26-38.
- Yazıcı K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19(19), 499-522.
- Yıldırım A. (1997). Gender role influences on Turkish adolescents' self-Identity. *Adolescence*, 32(125), 217-223.
- Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsanbilimleri Dergisi*, 6 (1), 775-792.
- Zeyneloğlu S, Füsün T.(2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.
- Zeyneloğlu, S (2008). Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı Doktora Tezi*, Ankara.